

аналізом даних в електронній формі запроваджено в податковій звітності. В Україні така звітність також починає застосовуватися, що підтверджується матеріалами Стратегії застосувань МСФЗ. Тому є необхідність її широкого запровадження шляхом підготовки кадрів та комп'ютерного забезпечення.

У багатьох економічно розвинених країнах практично не застосовувалися раніше і не застосовуються тепер форми звітності. На нашу думку, ведення єдиних форм фінансової звітності є позитивним моментом. Адже форма дає можливість бачити єдину, погоджену структуру звітності, не допустити пропуску окремих статей чи їх необґрунтованого об'єднання та розділення. Форми звітності зручні для узагальнення – зведена та консолідована звітність, а також для визначення показників за сегментами. Недоліків у застосуванні форм звітності не бачать ті, хто їх застосовує, а хто не застосовує – не може їх оцінити. Все таки варто запропонувати Міжнародним органам, які опікуються фінансовим обліком та звітністю, щоб вони вивчили переваги узаконених форм звітності та підготували пропозиції щодо їх випробування [5, с. 46].

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Національні стандарти бухгалтерського обліку, частина 1 П(С)БО 1-25 // Все про бухгалтерський облік, №10 – 2011р. – с.3-8.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності: офіційні положення видані станом на 1 січня 2009 р. т. 1 і т.2. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2009. – 3256 с.
3. Гринів Б. Проблеми бухгалтерського балансу: його використання в аналізі// Бухгалтерський облік і аудит – 2008. – №7 – с. 11-15.
4. Голов С.Ф. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами: методичні рекомендації [Текст]/С.Ф.Голов – Вінниця, ТОВ «Консоль», 2010. – 308 с.
5. Стасишен М. Проблеми обліку і звітності в Україні//Економіст – 2011. – №6 – с. 44-47.

*Паляниця О.Л., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Кулик Р.Р.*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕФІНІЦІЇ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Актуальність теми. Трансформація вітчизняної економіки у світове господарство вимагає переосмислення змісту багатьох прийнятих за адміністративної системи управління економікою категорій та уточнення їх ролі і функцій у діяльності підприємств.

Капітал – це економічна категорія, яка відома давно, але отримала новий зміст в сучасних умовах. Створення і нормальне функціонування підприємств будь-якої форми власності неможливо без формування достатнього обсягу власного капіталу. Він є основою для початку діяльності підприємства і гарантом його стабільності – відносної свободи від зовнішніх джерел фінансування, одним із найістотніших показників, оскільки відображає здатність підприємства підтримувати ефективність свого господарювання.

Постановка проблеми. Дослідження питань суті, обліку й аудиту власного капіталу є фундаментальною проблемою, яка вимагає багато часу і відповідної підготовки кадрів. Така увага до власного капіталу необхідна ще й тому, що він відіграє надзвичайно важливу роль в діяльності підприємства, оскільки виконує функції: довгострокового фінансування, фінансування найризикованіших інвестицій, критерію самостійності та впливу, бази розподілу доходів і активів, мірила відповідальності за зобов'язаннями та захищеності прав кредиторів. Динаміка власного капіталу свідчить про ефективність управління підприємством, зміни та перспективи економічних прав кредиторів та інвесторів.

Аналіз останніх досліджень. Питання дослідження сутності капіталу підприємства, його структури, ефективності використання досліджуються в працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Вагомий внесок у вивченні даної проблеми здійснили: Р. Антоні, М. Аокі, Л. Бернстайна, Й. Бетге, Ю. Брігхема, Д. Гарнера, Р. Конвейя, Р. Коха, Е. Нікбахта. Серед вітчизняних науковців такі як Л. Алексеєнко, І. Бланк, Ф. Бутинець, Ю. Воробйов, А. Ганієв, Р. Герасименко, А. Гончаров, Р. Грачова, І. Зятковський, Є. Мних, М. Пушкар, В. Сопко, та інші. Проте аналіз робіт пов'язаних з зазначеною тематикою свідчить, що окремі питання залишаються дискусійними.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування дефініції власного капіталу, його структури, ролі власного капіталу в діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Капітал є гарантією організації бізнесу. Структура і динаміка власного капіталу є найсуттєвішим показником, що визначає фінансовий стан підприємства. За ринкових умов господарювання, коли господарська діяльність підприємства і його розвиток здійснюються на принципах самофінансування, а через нестачу власних фінансових ресурсів – за рахунок позикових коштів, важливо дати аналітичну оцінку фінансової незалежності підприємства від зовнішніх джерел. Побудова ефективної системи управління підприємства неможлива без розуміння суті та складу капіталу.

Розкриттям економічної сутності капіталу займалися представники різних економічних шкіл та напрямів, намагаючись знайти закони похо-

дження та розподілу суспільного багатства. Теорія капіталу займає визначальне місце в розвитку економічних вчень.

Термін “капітал” уперше з’являється в XII і XIII ст. і означає “засоби, склади товарів, сума грошей, гроші, позичені під процент”. У своїй проповіді св. Бернандіно із Сієн (1386-1444) говорив, що існує “породжуюча причина багатства, яку ми всі звемо капітал” [1, с. 34].

Категорія “капітал” для економістів залишається неоднозначною та суперечливою і до сьогодні. На думку І.А. Бланка [2, с. 126] капітал – загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, авансованих у формування активів підприємства.

Боголепов С.І. [3, с. 17] зазначає, що під капіталом слід розуміти так звану частину пасиву, яка показує, яка сума цінностей, що знаходяться в розпорядженні підприємства, належить самому господарю підприємства (державі, кооперативу, акціонерному товариству або приватній особі).

Зовсім інше тлумачення даної категорії надає П.І. Багрій [4, с. 220]: “Капітал (від лат. capitals – головний) – економічна категорія, що виражає суспільно-виробничі відносини капіталістичного способу виробництва; вартість, яка внаслідок експлуатації робочої сили найманих робітників приносить додаткову вартість, самозростає”.

У своїй праці «Капітал» відомий німецький економіст і філософ Карл Маркс розглядав капітал як суспільне відношення, самозростаюча вартість, засіб експлуатації найманої робочої сили [5, с. 29].

З погляду на підприємство як на незалежний суб’єкт господарювання, капітал представляє собою абстрактну суму фінансових коштів в грошовій формі, що надані їх власником або кредитором господарюючому суб’єкту з метою інвестування, і характеризуються юридичним і часовим аспектами.

Як сума фінансових зобов’язань підприємства перед власниками і кредиторами капітал відображається в пасиві балансу підприємства і утворює фінансово-економічний сегмент господарства. За джерелами виникнення розрізняють власний (акціонерний капітал) і позиковий капітал (кредити, позики), які відрізняються правовим статусом капіталодавців.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 „Баланс” – власний капітал – це частина в активах підприємства, яка залишається після вирахування всіх його зобов’язань.

Автори Лишиленко О.В., Нашкерська Г. В., Ткаченко М.Н., Пушкар М.С., Хом’як Р. Л., Чебанова Н.В., Василенко Ю.А., Должанський М.І. та ін. використовують визначення власного капіталу, яке за змістом відповідає попередньому. Бутинець Ф.Ф. під власним капіталом розуміє загальну вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів. Такі активи форму-

ються за рахунок інвестованого в них власного капіталу і представляють собою чисті активи підприємства. [6, С. 85]

Загородній А.Г. [7, с. 61] під власним капіталом розуміє сукупність економічних відносин, що дозволяють включити в господарський оборот фінансові ресурси, які належать або власникам, або самому господарюючому суб'єкту.

Ткаченко Н.М. вважає, що сума власного капіталу – це абстрактна вартість майна, яка не є його поточною чи реалізаційною вартістю, а тому не відображає поточну вартість прав власників підприємства. На суму власного капіталу суттєво впливає оцінка в бухгалтерському обліку активів і кредиторської заборгованості, що була застосована при створенні підприємства, хоча випадково вона може збігатись із сукупною ринковою вартістю акцій підприємства чи сумою, яку можна отримати від продажу чистих активів частинами або підприємства в цілому. [8, С. 546]

Проведені дослідження свідчать про значну увагу до визначення поняття “власний капітал”. Аналізуючи вище наведені характеристики суті капіталу, можна узагальнити трактування сутності власного капіталу.

Власний капітал – це грошові ресурси та виражена у грошовій формі частка матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, що акумулюються суб'єктами фінансової діяльності із різних джерел для забезпечення економічних умов здійснення підприємницької діяльності з метою отримання прибутку.

Оскільки метою діяльності підприємства є одержання прибутку, то неодмінною умовою реалізації цієї мети є збереження власного капіталу. Тому ефективно управління капіталом підприємства має неабияке значення для успішної діяльності бізнесу. Власники підприємств для прийняття ефективних і зважених управлінських рішень повинні володіти інформацією щодо того, яким капіталом володіє підприємство, у які сфери діяльності вкладений капітал, чи є оптимальною його структура.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Сутність капіталу характеризується різними термінами – “гроші”, “цінність”, “багатство”, “засоби виробництва”, “ресурси”, “самозростаюча вартість”, “фактор виробництва”, “фонд купівельної сили” та ін. Як бачимо автори по-різному визначають поняття “власний капітал”, тому дослідження потребує вивчення підходів до його трактування на сучасному етапі розвитку науки.

Список використаної літератури:

1. Бергер П.Л. Капіталістична революція: п'ятдесят пропозицій / П.Л. Бергер. – К., 1995.
2. Бланк И.А. Словарь-справочник фінансового менеджера / И.А. Бланк. – К.: “Ника-Центр”, 1998. – 480 с.

3. Боголепов С.И. Двойная бухгалтерия / С.И. Боголепов. – М.: Книгосоюз, 1926. – 106 с.
4. Економічний словник / За ред. П.І. Багрія, С.І. Дрогунцова. – К., 1973. – 621 с.
5. Маркс К. Капитал Т. 1. Книга 1: Процесс производства капитала / Карл Маркс. – М.: Политическая литература, 1988. – 891 с.
6. Бухгалтерський словник / за ред проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 224 с.
7. Загородній А.Г. Фінансовий словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – [2-ге вид., випр. та доп.]. – Львів: Видавництво “Центр Європи”, 1997. – 576 с.
8. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. – 6-те вид. К.: А. С. К., 2010. – 784 с.

*Процик Х.І., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Саченко С.І.*

МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Облік витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції є активною ланкою системи управління господарським життям підприємства, що постачає необхідною інформацією управлінський персонал для прийняття рішень. Від достовірності та доцільності інформації про витрати залежить ефективність виробничої діяльності підприємства, його спроможність вистояти у сучасному конкурентному середовищі та досягнути бажаних результатів. У цілому механізм господарювання підприємства визначається ступенем управління витратами.

Облік витрат виробництва є визначальним в загальній системі господарського обліку, бо [3]:

- допомагає здійснювати нагляд та контроль за фактичним рівнем витрат у співвідношенні з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень і формування економічної стратегії на майбутнє;
- дозволяє обчислювати собівартість продукції, що випускається, для оцінки її рентабельності і розрахунку фінансових результатів;
- формує інформацію для оцінки економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів;
- систематизує інформацію для прийняття рішень, які мають довгостроковий характер: окупність виробничих і технологічних програм,